

BEVEZETŐ

„A búcsújárás a vallásos népeletnek egyik legjellegzetesebb megnyilatkozása, a katolikus népnek legmélyebb közösségi élménye, amely Bácskában is bizonyos ünnepélyes keretek, a megszentelt hagyományok között zajlik le.” Bálint Sándor 1943-ban a Kalangyában megjelent tanulmányának bevezető sorait idéztük tematikus számunk bevezetőjeként. Hiszen ez a tanulmány volt az első olyan összefoglaló, amely az etnográfia módszerével vizsgálta a bácskai kegyhelyeket.

A vajdasági búcsújáró helyek egyháztörténeti és néprajzi vonatkozásaival már foglalkozott a szaktudomány. A hazai és külföldi kutatók elsősorban a doroszlói kegyhelyről értekeztek: Bárth János, Bánszky Mária, Kovács Endre és Raj Rózsa, Csorba Béla pedig a temeriniek tekijai búcsújárásáról írt összefoglalót. A többi, az egyházmegye által is elismert kegyhelyről, annak magyar vonatkozásairól nem szól a szaktudomány.

Bálint Sándor és Barna Gábor a magyar búcsújárást feldolgozó monográfiájában például a nagybecskereki püspökség területén álló búcsújáró helyekről nem találunk adatokat. Egyszerűen azért nem, mert a verseci és töröktopolyai szenthelyekről érdemben még senki sem írt. Az előbbihez, a Passai Szűzanya filiációjához a dél-bánáti katolikusok zarándokoltak ezrével, a testi-lelki megújulás reményében. Az utóbbi pedig a lourdes-i jelenések hatására jött létre. 1856-ban a töröktopolyai Szűzanya hiteles történetét német nyelven verses ponyva hirdette, a hagyomány szerint ugyanezt lefordították magyarra is, de Berecz Sándor tanító 1934-ben már nem tekintette ezt a szöveget megbízható forrásnak.

Az itteni nép szereti a búcsúkat. Korábban tömegesen zarándokoltak a közismert regionális búcsújáró helyekre. A hatvanas évektől pedig a vallásos turizmus is beindult ezen a vidéken. A vajdasági magyarok az elsők között zarándokoltak el Medugorjéba, még tolmácsoltak is a magyarországi zarándokcsoportoknak. Faluhelyen még manapság is a templomi búcsú a legnagyobb ünnep. Erre hazamennek azok is – ha maradt otthon közeli barátjuk, hozzátartozójuk –, akik a jobb megélhetés reményében Szabadkára, Zentára, Újvidékre költöztek. Így volt ez már a múlt század közepén is. Az úgynevezett Ormos-gyűjteményben – melyben kérdőív alapján a bécsi udvar a legfontosabb

népesedési és néprajzi adatokat gyűjtette össze a múlt század ötvenes éveiben az akkori szerb Vajdaság településeiről a jegyzőkkel – a bajmoki kérdező biztos a templomi búcsút tartotta a legfontosabb népszokásnak, s erről számol be részletesen.

Adós maradt hazai kutatásunk az itteni búcsúvezetők, szent emberek tevékenységének a feltárásával. Nem írtuk még össze csodatevő kegyképeinket, tudományos feldolgozására még csak nem is gondolt senki sem. Pedig a bácskai és bánáti katolikus templomokban őrzik a czestochowai, einsiedelni, passzau, máriacelli stb. madonnák hazai filiációit. Az apokrif kegyhelyekről szóló legendák, mert ilyenek is voltak bőven vidékünkön, összegyűjtése is fontos feladata lenne folklórkutatásunknak. Arról is keveset tudunk, hogy egy-egy település hívei voltaképpen hova jártak búcsúba. Tettek-e különbséget a zarándok, szent és templomi búcsú között. Senki sem foglalkozott a búcsúsénekekkel, a délvidéki parasztság ének- és imarendjével.

Hálás témát választott tehát a Kis Lajos Néprajzi Társaság, amikor 1998-ban a búcsújárás néprajzát vitatta meg hagyományos őszi vándorgyűlésén. A színhely ezúttal a legdélibb vajdasági kegyhely városa, Versec volt. Házigazdánk a helyi Petőfi Sándor Művelődési Egyesület és Gyuris plébános úr volt. A szíves látásért itt is köszönetet mondunk. A kétnapos konferencia természetesen nem adhatott feleletet a búcsújárás valamennyi kérdésére. Viszont az előadások, melyeket tematikus számunkban közzéteszünk, betekintést adnak a délvidéki magyarság búcsújáró szokásának gazdagságába.

BESZÉDES Valéria